

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У ФІНАНСАХ: МОЖЛИВОСТІ ТА РИЗИКИ

Борисова Л. Є.

к.е.н., доцент кафедри обліку і фінансів

Валевська В. Д.

студентка 3 курсу,

спеціальність «Фінанси, банківська справа,

страхування та фондовий ринок»

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

м. Одеса, Україна

Термін «штучний інтелект» був вперше визначений у 1956 році американським вченим Марвіном Лі Мінським, як «наука про те, як змусити машини робити ті речі, які роблять люди, і це вимагає наявності інтелекту» [1,С.11]. 02 грудня 2020 року Кабінет Міністрів України схвалив Концепцію розвитку штучного інтелекту в Україні. У цій Концепції термін «штучний інтелект» використовуються в такому значенні, як «організована сукупність інформаційних технологій, із застосуванням якої можливо виконувати складні комплексні завдання шляхом використання системи наукових методів досліджень і алгоритмів обробки інформації, отриманої або самостійно створеної під час роботи, а також створювати та використовувати власні бази знань, моделі прийняття рішень, алгоритми роботи з інформацією та визначати способи досягнення поставлених завдань» [2].

Штучний інтелект (ШІ, англ. Artificial Intelligence, AI) є ключовим елементом цифровізації економіки. Технології, засновані на штучному інтелекті, все більше впливають на наше повсякденне життя, революціонізуючи різні галузі, зокрема фінанси, і створюючи різноманітні можливості та переваги. Фінансовий сектор все частіше використовує технології штучного інтелекту, такі як алгоритми машинного навчання, обробка природної мови та прогнозна аналітика, щоб оптимізувати операції, покращити процеси прийняття рішень і зменшити ризики. ШІ все частіше стає інструментом фінансових компаній для визначення споживчих звичок, прогнозування можливих фінансових криз і оцінки здатності позичальників виконувати свої кредитні зобов'язання. Сучасні досягнення в галузі ШІ створюють значні можливості для покращення клієнтського обслуговування, але також несуть певні ризики, про які повинні знати компанії, які мають намір впроваджувати рішення на основі ШІ.

На даний час у сфері фінансів основними напрямками використання ШІ є взаємодія з клієнтами, навчання персоналу, прийняття рішень на рівні

середнього та молодшого менеджменту, трейдинг, фінансовий аналіз та оцінка ризиків [3, с.24-25].

Які можливості створює штучний інтелект? [4]

Алгоритми штучного інтелекту здатні швидко обробляти великі масиви інформації, що дозволяє компаніям отримувати корисні висновки зі складних інформаційних масивів. Це може вдосконалити процеси ухвалення рішень і сприяти глибшому розумінню ринкових тенденцій та споживчої поведінки.

Віртуальні помічники (чат-боти) можуть відповідати на поширені запитання та обслуговувати клієнтів 24/7, а спеціалісти можуть зосередитися на вирішенні більш складних завдань, якщо зменшити потребу у втручанні людини.

Компанії здатні виявляти та знижувати ризики на початковому етапі завдяки ефективнішому управлінню ризиками. ШІ може виявляти та запобігати шахрайським діям і відмиванню коштів, обробляючи великі обсяги транзакцій у режимі реального часу. Він виявляє аномалії і підозрілі транзакції та може блокувати такі операції до переведення коштів з рахунку відправника.

Автоматизація рутинних ручних завдань підвищує продуктивність і економить гроші. Аналіз клієнтських даних допомагає компаніям надавати індивідуальні фінансові продукти та послуги, підвищувати якість взаємодії з користувачами та зміцнювати лояльність клієнтів.

Які можливі ризики несе використання ШІ? [4]

Оскільки штучний інтелект значною мірою спирається на дані, захист приватної інформації стає надзвичайно важливим, оскільки існує ризик неналежного використання особистих даних і можливих порушень кібербезпеки. Вкрай важливо зменшити загрози для результатів клієнтів. Прозорість штучного інтелекту, зокрема можливість детально вивчити модель ШІ та зрозуміти процес ухвалення рішень, є критично важливою для формування довіри. Це дозволить споживачам краще усвідомлювати і ставити підсумнів рішення та результати. Надмірна залежність від штучного інтелекту може призвести до втрати людського сприйняття, що, в свою чергу, може викликати ухвалення не оптимальних рішень або пропуск ризиків. Автоматизація за допомогою штучного інтелекту може знизити попит на певні професії, оскільки технологія здатна виконувати аналогічні завдання. Етичні аспекти, пов'язані з цим, охоплюють соціальні наслідки витіснення, відповідальність компаній перед своїми працівниками, а також вплив на процеси підбору та розвитку персоналу. Моделі штучного інтелекту є ефективними настільки, наскільки якісними є базові дані, на яких вони ґрунтуються; неточні або упереджені дані можуть призвести до хибних прогнозів або неефективних рішень, які приймаються моделями ШІ. Коли

багато компаній застосовують подібні моделі штучного інтелекту, зростає ризик "стадного ефекту" на фінансових ринках, що може викликати посилення волатильності, нестабільність ринку та його вразливість до кризових ситуацій. Рішення, що базуються на штучному інтелекті, особливо без належного контролю, можуть призвести до несправедливих, упереджених або дискримінаційних наслідків. Компаніям слід брати до уваги свою репутацію, вплив на клієнтів та дотримання регуляторних норм, особливо щодо упередженості даних, що стосуються захищених категорій, недостатньо представлених груп або ставлення до вразливих споживачів. Як і будь-яка інша технологія, системи штучного інтелекту можуть стикатися зі технічними збоями або бути підданими кібератакам, що може призвести до потенційних фінансових втрат, порушень регуляторних норм або шкоди репутації.

Використання ШІ в фінансах є корисним та важливим інструментом для підвищення ефективності, конкурентоспроможності, задоволеності клієнтів та прибутковості, але при його впровадженні необхідно бути уважним та обережним. Необхідно мати налагоджену систему внутрішнього контролю для виявлення та управління пов'язаними з використанням ШІ ризиками. Ринок ШІ постійно зростає з кожним роком. Штучний інтелект є найбільш перспективною технологією майбутнього.

Література:

1. Доценко С., Тетяна Собченко Т. Імплементация штучного інтелекту в наукове середовище закладів вищої освіти України Новий колегіум, 2024, №1, с.11-16
2. Про схвалення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні: Розпорядження від 02 грудня 2020 р. № 1556-р. Кабінет Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-shvalennya-konceptsiyi-rozvitku-shtuchnogo-intelektu-v-ukrayini-s21220> (дата звернення: 14.10.2024)
3. Циганов С. А., Апалькова В. В. Розвиток штучного інтелекту: еволюційні процеси на міжнародному фінансовому ринку. *Фінанси України*. № 8. С. 20-31. URL: http://finukr.org.ua/docs/FU_18_08_020_uk.pdf (дата звернення: 14.10.2024)
4. AI у фінансах? Випадки використання, переваги та проблеми. Спільнота аналізу і новин про останні досягнення в машинному навчанні та технології ШІ-Unite.AI URL: <https://www.unite.ai/uk/> (дата звернення: 15.10.2024)
5. Приймук В. В. Впровадження штучного інтелекту у фінансову діяльність підприємства *Збірник наукових праць Державного податкового університету: Електронне наукове видання*. № 1. 2023. с.183-198. <https://doi.org/10.33244/2617-5940.1.2023.183-198> (дата звернення: 15.10.2024)